

Vaibhashika anskuelsen

af den 14. Shamar Mipham Tjødji Lodrø Rinpotje

Denne skole [Vaibhashika, eller: Vaibhāṣika] lærer os, at alle de grovere former, som vi oplever, kun er virkelige i en relativ betydning, ved at deres ultimative virkelighed består af uadskillelige partikler, atomer i ordets oprindelige betydning, som består af de forskellige [grund-] elementer, som de er sammensat af, nemlig jord [det faste], vand [det flydende], ild [det forvandlende], luft [det luftige eller de bevægelige vinde] og rum [rummet omkring og indeni disse 4 andre grundelementer]. Disse partikler eksisterer faktisk [i følge Vaibhashika], men er ikke opstået ved [en Guds aktive] skabelse.

Ligesom den ultimative virkelighed ved de grovere former i den ydre verden er partiklen, således er det indre *sinds* ultimative virkelighed *det mentale øjeblik*, som kan kaldes det mentale atom, et *uadskilleligt øjeblik af bevidsthed*. Disse sindslige øjeblikke er virkelige, men sindets fortsættelse [ud over det enkelte øjeblik] er ikke virkeligt. Fortidens sind er borte, fremtidens sind er endnu ikke ankommet, så det eneste, som virkeligt kan siges at eksistere, er *sindets nuværende øjeblik*. Hvad der forekommer os at være et fortsat sind [i bevægelse gennem tid], er ganske enkelt summen af en serie af mentale øjeblikke [sanskrit: *santana*]. Således er forekomsten af sindet, ligesom den ydre verdens grovere formers ultimative virkelighed er partiklen, kun forholdsvist virkelig [ved at være af sammensat natur].

Alle buddhistiske skoler anerkender, at *lidelse* opstår på grund af misforståelse af forholdet mellem sindet, som ved, og de genstande, som sindet opfatter. Sindet, som er forvirret om sig selv, hænger fast i en idé om sin egen adskilte identitet, som skiller det fra genstandene, som sindet opfatter og tilkender [uafhængig] virkelighed. Denne skelnen betyder, at når en genstand opleves og bedømmes som smuk af sindet, bliver tilknytning født, og når en genstand bliver anset for ubehagelig, opstår der en følelse af afsky.

Når sindet vender sig i retning af [den begærede -] eller vender sig bort fra [den afskyelige] genstand, følger lige i hælene på disse to slags reaktion det forvirrede sinds grebethed af følelser, og [de efterfølgende] handlinger bliver genstand for loven om årsag og virkning [karma], og resultatet er lidelse.

Genkendelse af hele denne proces er [et] almindeligt [emne] i alle buddhistiske skoler. Forskellene viser sig ved måden, hvorpå den nøjagtige natur af forbindelsen mellem sind og genstande anskues. *Vaibhashika* skolen fastholder, at der er en direkte kontakt [sanskrit: *sparsa*] mellem sans-bevidsthederne og deres [sansen] genstande [sanskrit: *visayas*] uden at nogen formidling finder sted. *Sautrantika* skolen modbeviser dette.

I følge *Sautrantika* anskuelsen er enhver direkte kontakt mellem sind og den ydre verdens partikler umulig på grund af den radikale forskel på deres respektive naturer. Sindet er klart som glas og bevidst. Den materielle verden består af døde ting, som er uden sind. Sindet kan kun kende til noget, som har samme natur som det selv. Derfor må viden om den ydre verden ske gennem en eller anden proces, snarere end ved et direkte møde mellem sind og stof.

Sautrantika'erne påstår, [at der er] et mentalt tilgængeligt billede [af nogle kaldet *repræsentation*] af den materielle genstand, som opstår som en naturlig virkning ved genstandens eksistens, som kan begribes og kendes af sindet, fordi [dette billede] er af samme natur som sindet. Genstanden selv er virkelig og eksisterer, men ville være skjult for sindet, var det ikke for den mentale virkning [sanskrit: *rupa*], som den afstedkommer, og som kan opfattes af sindet. Sindet opfatter dette mentale billede som virkeligt, hvilket så starter processen som ovenfor beskrevet, og som fører til lidelse. Bemærk at det ikke er genstandene i sig selv, som bevirker lidelse. Det er sindets klyngen til den virkelighed, som genstandene afgiver som mentale billeder.

Både *Vaibhashika* og *Sautrantika* anskuelserne kan føre en lærling til en *Arhat's* tilstand.

[*Arhat* er benævnelsen på et menneske, som har opnået "fuldstændig" befrielse og oplysning. *Ufuldstændig* betyder, at der mangler indsigt i *Pradjñāparamita*. En *Arhat* har erkendt Selvets illusion, men ikke *sunyata*, tomhedsnaturen. Der er således ikke tale om en fuldstændig (*samyak*) oplysning. Dette synspunkt om begrebet *Arhat* tilhører naturligvis *Mahayana*.]

Disse ret korte paragraffer er fra bogen: *A Change of Expression & Working with the Emotions*, side 65 og 66. Forlag: Éditions Dzambala ISBN 2-9069-08-9.

De optræder her som citater til uddybning af artiklen: Om Opfattelsen, hvor *Vaibhashika* filosofien nævnes ganske kort. De firkantede parenteser indeholder Lama Olaf Høyers uddybninger af Rinpotje's tekst.